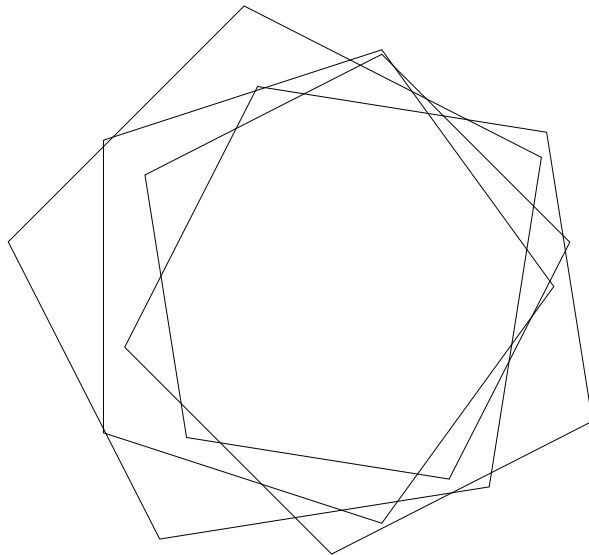

LEDA

Stolen som representation
ett utforskade arbete om mervärde genom estetik
och funktion

.....
André Ling

Högskolan för Design och Konsthantverk, Göteborgs universitet
Göteborg VT, 2011

Examensprojekt 15 hp, Konstnärligt kandidatprogram i design 180 hp

-Abstract

LEDA

the chair as representative
an exploring work on added value through
aesthetics and function

The project deals with portraying a chair. A chair that will raise questions regarding added value, questioning our surroundings and not taking things for granted. Through a number of properly selected words, I have built a collection of objects that possess the basis of a chair. The words are based on sources of inspiration; I picked up over the years and can be seen as a part of me and my inner self. Questions I asked myself concerns the impact of aesthetic and how it relates to the function. Can these two terms be separated?

The project resulted in a chair that in many ways differs from other chairs, but nevertheless inherits all the initial values as a piece of furniture in a room.

Keywords: chair, geometry, aesthetics, triangular, collection

Förord

Innehållsföreteckning

1.Inledning.....	5
Bakgrund.....	5
Mål.....	5
Syfte.....	6
Frågeställningar.....	6
Avgränsningar.....	6
2.Genomförande.....	7
Informationsinsamling och analys.....	7
Frågeställning.....	7
Moodboards.....	7
Kollektionen.....	8
Idé och skiss.....	8
3.Resultat och slutsatser.....	18
Gestaltning av kollektionen.....	18
Stolen Leda.....	19
Slutsatser.....	24
Vad är estetik?.....	24
Reflektioner.....	24
4.Källföreteckning.....	25
5.Bilagor.....	26

Inledning

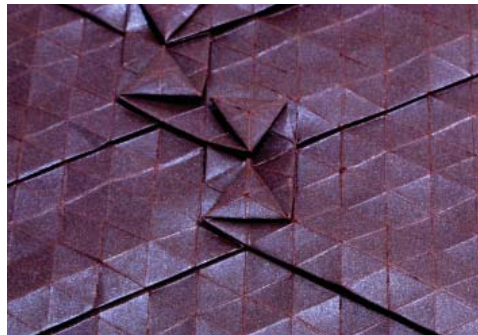
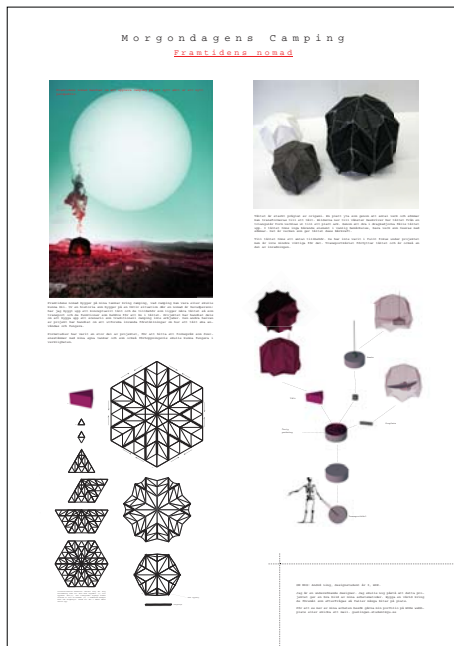
Bakgrund

Mitt examensarbete speglar var jag länge drömt om att åstadkomma. En produkt som är sig själv, som talar sitt eget språk med sina egna ord, en stol som är en stol och så mycket mer.

Åren på HDK har varit en konstig färd där jag först på senare tiden kunnat koppla samman alla trådar. Åren har tagit mig hit, till en möbel i gränslandet mellan design och konst.

Jag bestämde mig snabbt för vilken typ av produkt jag ville skapa under arbetet. En stol, inte i första hand för stolens skull utan för vad den representerar; dess grundvärden, ett föremål med en given plats i en rumslighet.

Ingången i projektet har varit starkt präglad av tidigare arbeten jag gjort. I en tidigare kurs ägnade jag en hel del tid åt att experimentera med origami. Origamin har följt med mig under en lång tid och jag har använt mig av metoden som ett skissmanér sedan dess och som utgångspunkt i examensarbetet.

Två tidigare projekt starkt inspirerade av origami. Ovan; ett skivfodral. Till vänster, utformning av ett tält.

Mål

Målet med projektet har varit att skapa en stol som genom sitt formspråk öppnar för diskussion kring mervärde, hur vi ser på vår omgivning och varför? Utgångspunkten i utformningen har legat i ett antal ord; origami, triangulär, geometri, textil, vika, upprepning, förenkling, skört, uttrycksfullt och materialsammansättningar. Dessa ord är en summering av element jag finner tilltalade och som följt mig under en längre tid.

Med hjälp av orden skapade jag ett antal moodboards för att förtydliga mina tankar och för att lättare kunna gestalta dem.

Min metod handlade bl.a. om att söka efter och tillämpa arketyper i stolens gestaltning för att bjuda in och tala med så många människor som möjligt.

För att förtydliga stolen för mottagaren skulle jag även skapa ett antal föremål, eller en kollektion, som skulle representera varje del i stolen.

Syfte

Syftet var att genom ett undersökande arbete skapa en stol. Det primära syftet med stolen var att påverka andra människors uppfattning av sin tillvaro. Jag valde att gestalta mina tankar genom en stol eftersom alla har en uppfattning och en relation till stolen som artefakt.

Jag såg också stolen som en bra chans att nå ut, utanför skolans dörrar. En annan effekt av att skapa en stol är dess kommersiella gångbarhet.

Min målgrupp var svår eftersom jag inte ville binda mig vid ett speciellt sammanhang. Det forum jag då valde att placera stolen i var i någon typ av utställningssammanhang, museum eller galleri.

Frågeställningar

Mina frågeställningar var många men jag bestämde mig för att fokusera på estetikens möte med de funktionella aspekterna.

Vad är estetik kontra funktion? Vilken del är viktigast, går de ens att skiljas åt? Min övertygelse var att de estetiska värdena har större betydelse än de rent funktionella. En följdfråga blev; om jag arbetar med estetiken i större utsträckning än funktion vilken inverkan har det för betraktaren/användaren?

Frågeställningen hade för mig mycket att göra med berättigande av nya produkters existens.

Avgränsningar

Arbetet kretsade kring flera olika delmoment. Det primära har handlat om att skapa en stol. De övriga bitarna - kollektionen - har fått ett mindre utrymme.

Jag bestämde tidigt att stolens ergonomi och komfort, av olika anledningar inte skulle ta för stort utrymme. Dels för att mina kunskaper i ämnet är begränsade samt att uttrycket inte skulle hämmas av denna faktor.

Genomförande

Informationsinsamling och analys

Tänkarna om examensarbetet startade en tid innan projektet satte igång. Jag hade redan tankar om innehållet, vilken typ av produkt jag vill skapa och med vilka medel som grundformen skulle utformas. Den stora frågan var varför? Varför valet av en möbel och en stol?

I det inledande skedet av projektet klargjorde jag för mig själv varför. Informations- och analysdelen bestod av två delar. Dels sökte jag efter svar i litteratur och genom ett antal moodboards. Båda delarna baserades på mina ledord och frågeställningar. Jag fick redan här svårigheter att hålla ihop dessa två delar eftersom min övergripande frågeställning var så pass öppen. Jag fick förlita mig på mina moodboards och låta den litterära delen falla på plats under arbetets gång. Jag vill också säga att denna del av projektet var konstant under hela arbetet där pusselbitar med jämna mellanrum föll på plats.

Frågeställning

För att summera mina svar i frågeställningen; vad är estetik respektive funktion, hade jag vid detta tillfälle kommit så långt att jag funnit en del svar. Svaren jag funnit var svåra att göra något konkret med. I min jakt efter urarketyper fann jag att känslan måste vara det första vi människor kom i kontakt med då vi "anlände" på jorden. Men för att känna igen en känsla måste den stå i kontrast till en annan, alltså är enligt mitt tycke kontraseten en urarketyper. Hoppas vi framåt i tiden är geometri eller grundformer en annan form av arketyper eller estetik som är gemensam för människor; uppbyggnaden av allt, av natur eller människa. Jag kunde då dra paralleller till min inledande arbetsmetod; origamin.

Moodboard

I mina moodboards hade jag utefter mina grundord (origami, triangulär, geometri, textil, vika, upprepning, förenkling, skört, uttrycksfullt, materialsammansättningar) samlat en stor mängd bilder. Jag delade upp dessa moodboards i ett antal kategorier för att lättare kunna hålla isär tankar i respektive delmoment inom projektet. Kategorierna var följande: ingångar (övergripande element som jag ville få in i projektet), strukturer (exempel på byggstenar, hur projektet kunde gestaltats), existerande ingångar (befintliga produkter) och miljöer.

Kollektionen

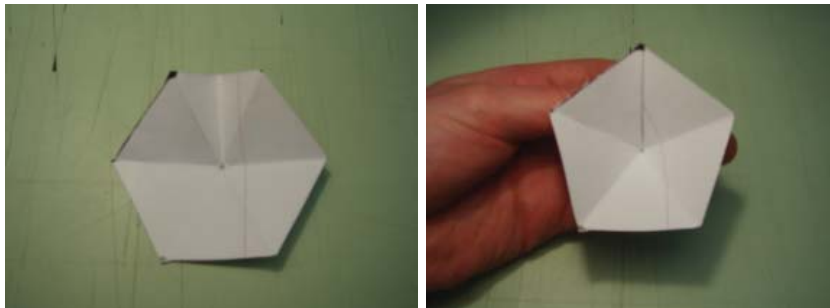
Moodboarden utgjorde grunden för kollektionen. Vad som kan ses som en miss var att jag inte förrän i slutet av projekt gestaltade kollektionen fullt ut.

Kollektionen fanns länge bara med som små pusselbitar i form av skisser och tankar. I efterhand ser jag att det var bra att hålla det så pass öppet, och låta konkreta beslut ta form allteftersom projektet växte fram.

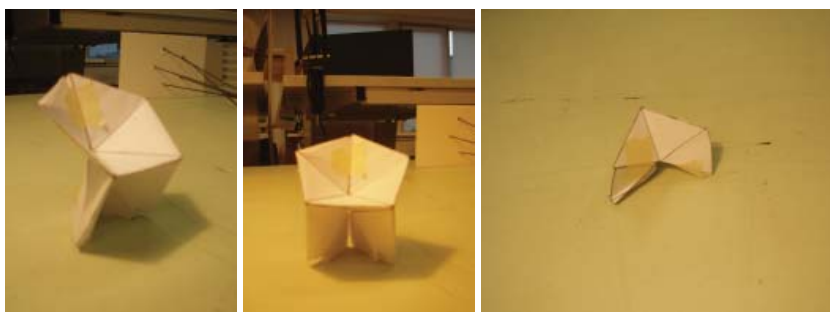
Idé och skiss

Jag samlade en stor materialbank att förhålla mig till, både i texter, tankar och i bildmaterial.

Jag fortsatte skissarbetet där jag lämnade det innan projektets början. Här hade jag kommit fram till en form - en pentagon. Den var skapad genom att vika bort en triangel från en hexagon. Jag såg formen som en sits på en stol. Formen var enkel, vacker och hade flera alternativa möjligheter att förändras och utvecklas. Ett bra utgångsläge för en så pass tidig form.

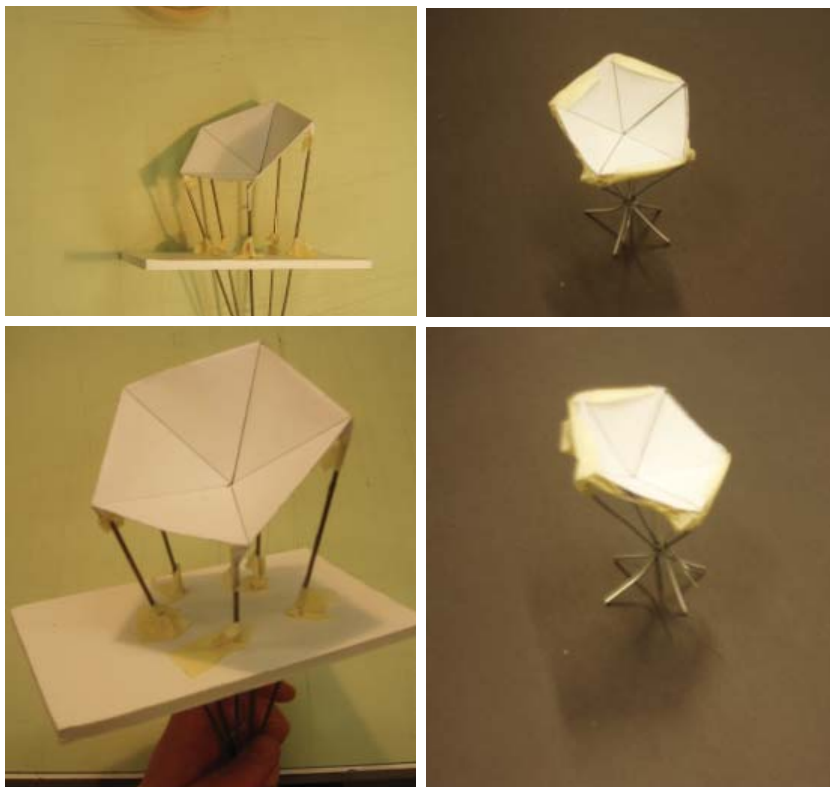
Nu hade jag en sits så nästa steg var att skapa ben. Eftersom jag under hela tiden hållit mig till origamin fortsatte jag med tekniken även på underredet av stolen. Det var inte bara tekniken som spelade in utan även en tanke om att hålla stolen så pass enkel som möjligt. Större delen av min skissprocess hade handlat om att arbeta med modeller eftersom det varit enklare att på så sätt förstå formerna i sin helhet.

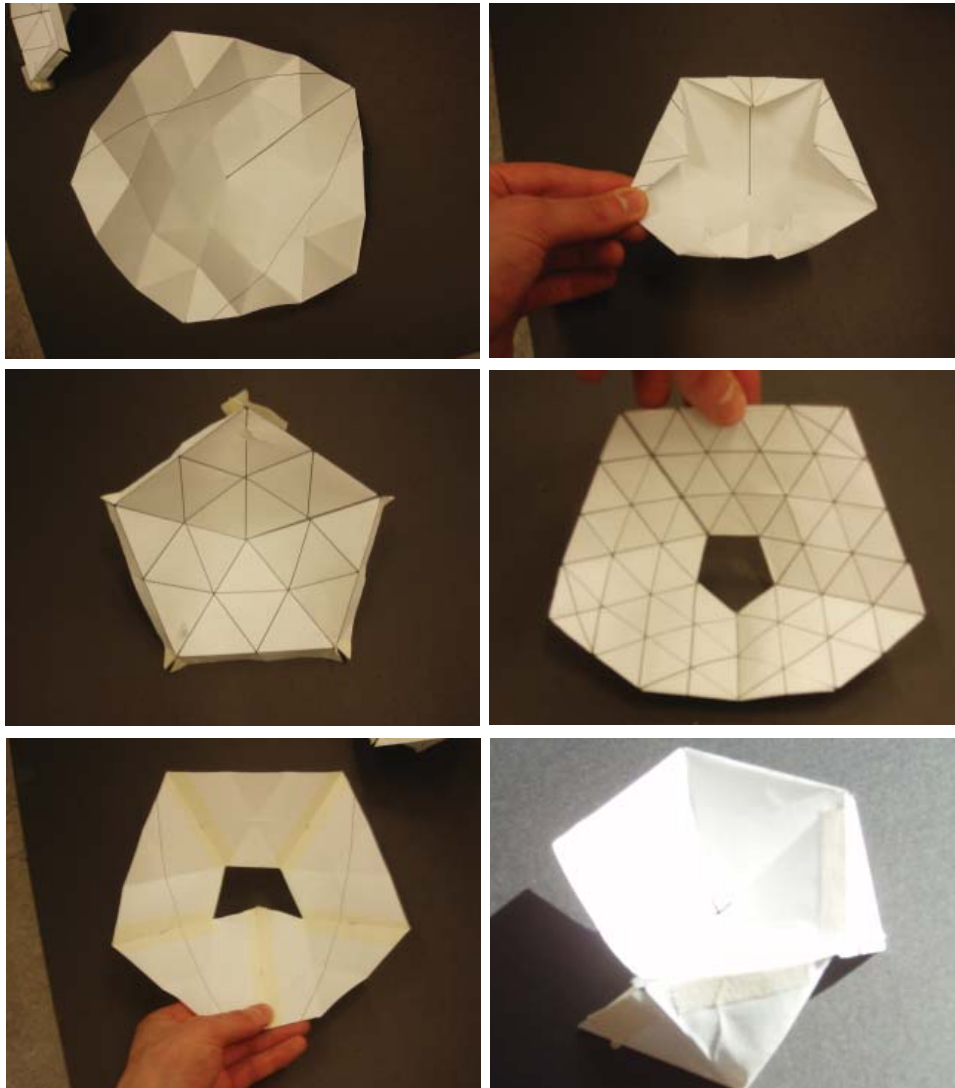

Här blev material allt viktigare och en naturlig följd av pappersmodellerna var att stolen skulle gestaltas i tyg. En modell som veklingen tilltalade mig hade en liksidig över och underdel, (bilderna ovan). Jag tänkte att jag kunde genomföra hela formen i ett stycke tyg. Jag hörde mig för om hur andra uppfattade formen och jag fick bra gensvar. På en punkt började jag fundera då många drog paralleller till Fredrik Färjs stolar. Det berodde dels på den övergripande formen samt att jag nämnde att jag tänkt på material som tyg eller filt. Här blev det påtagligt hur människor förhåller sig till föremål inom olika designinstanser. Jag beslöt mig för att fortsätta mina formstudier eftersom jag befann mig i ett förhållandevis tidigt skede i projektet.

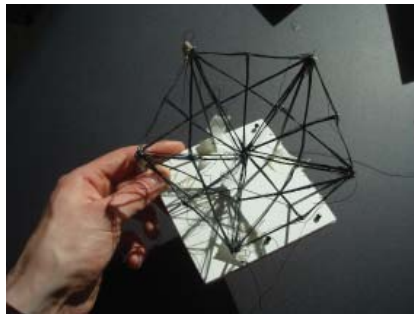
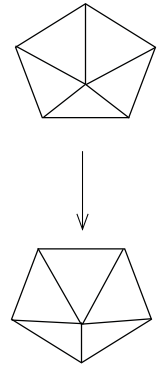
Istället för att arbeta helt i papper valde jag nu att tillföra nya material i underredet av stolen. Jag använde mig av ståltråd till benen. Genom att gå ifrån pappret öppnades nya dörrar till hur formen kunde gestaltas. En naturlig följd av formen var att applicera fem ben på den, eftersom en pentagon har fem riktningar.

Ytterligere utforskade av formen

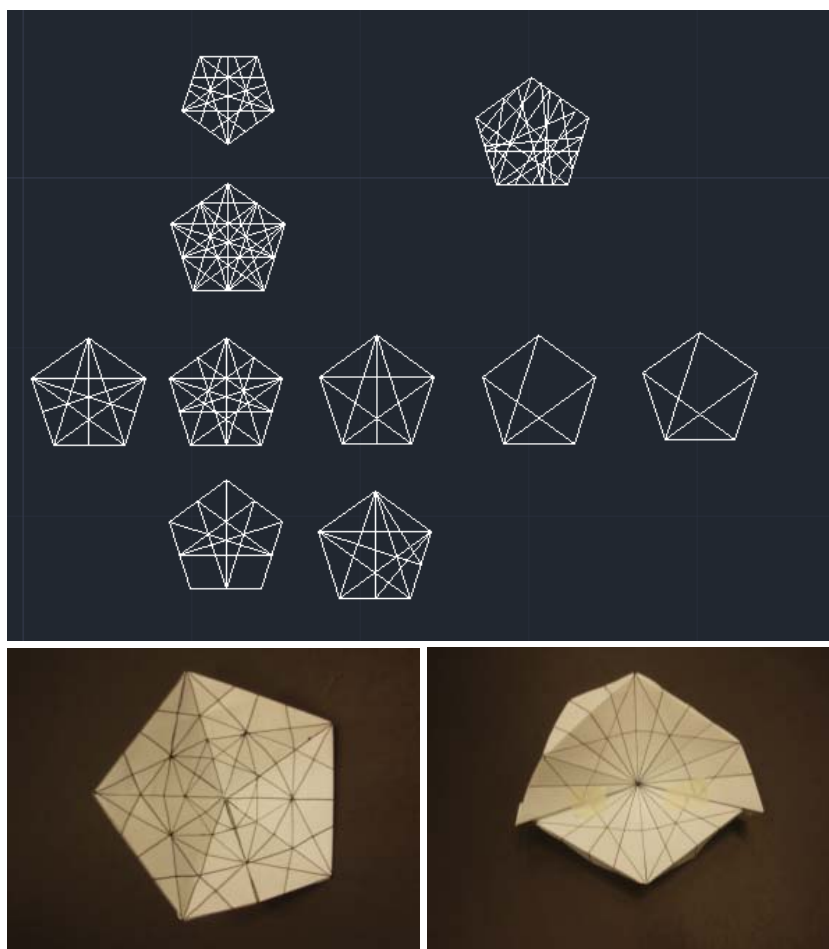
Jag hade hela tiden tänkt att formen eller pentagonen skulle vara placerad i en speciell riktning, så som bilden beskriver. Men när jag vred pentagonen hittade jag ett nytt uttryck i formen som överensstämde bättre med min utgångspunkt. Genom vridningen av formen lyckades jag skapa en mer uttrycksfull form. Jag släppte även tankarna om tyg och fokuserade på strukturen och knutpunkterna, som vikningarna i origamin gav. Jag byggde en modell i tråd med bara konturer och på något sätt öppnade sig nya möjligheter. Jag hade tagit ett kliv i en ny riktning. Jag började jobba i fullskala för att få en bättre förståelse av formen i sin helhet, men jag var ännu inte nöjd.

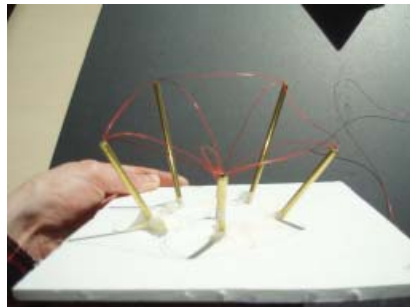
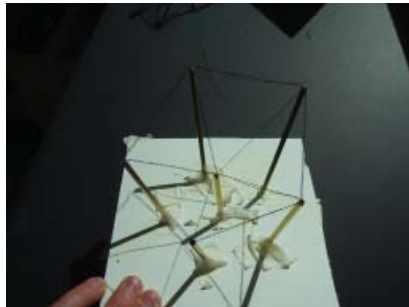
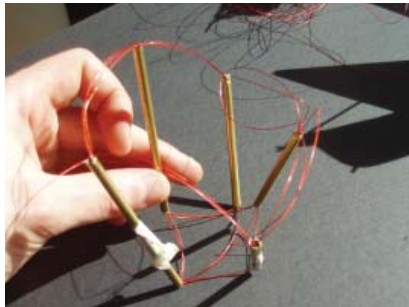
Trådmodellen

Första modellerna i fullskala

Då jag inriktade mig på att arbeta med linjer eller trådar istället för en yta testade jag ett antal strukturer med detta som jag senare försökte föra över till en tredimensionell form med stora svårigheter.

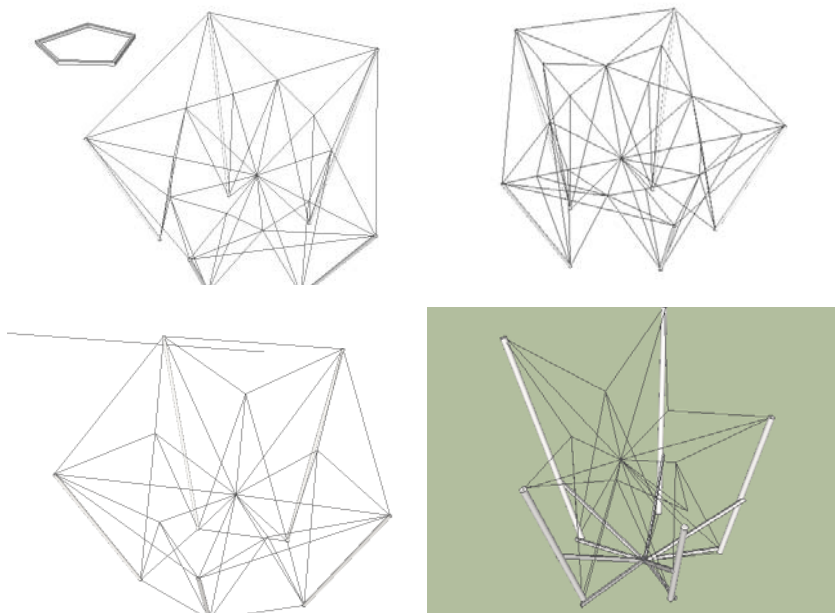
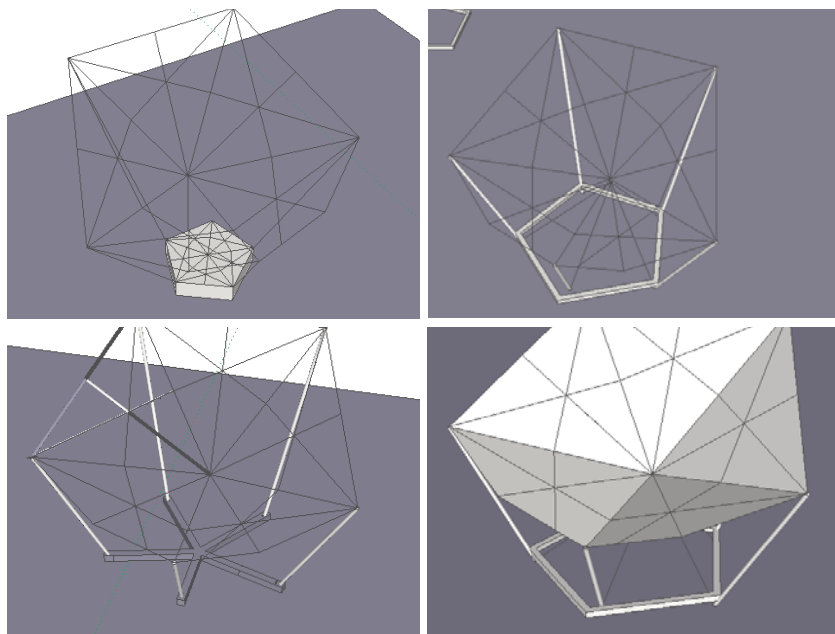
Under ett handledningstillfälle diskuterade jag formen med min handledare, han drog paralleller till brokonstruktioner. Genom diskussionen kunde jag se på formen ur ett nytt perspektiv. Jag bytte ut de smala benen i ståltråd mot rör. Eftersom jag hade fem ben - eller rör, fick jag en naturlig mittpunkt i konstruktionen där alla trådar kunde förenas. Jag kände att det var en intressantare lösning än tidigare och genom att bygga stolen med tråd så skulle den harmonisera mer med mina utgångsord. Det som hände med trådkonstruktionen var också att formen blev allt tydligare, intressantare och mer ifrågasättande att se på. Jag byggde ett antal modeller för att se hur mycket jag kunde reducera i konstruktionen. Den stora frågan var om det ens gick att sitta på stolen. Jag beslöt mig för att gå upp i skala och bygga en mockup i fullskala.

I det här skedet tog arbetsmomenten längre tid än vad jag hade förväntat mig. Hur ska konstruktionen hålla samman och samtidigt behålla sin enkelhet och skörhet? Hela den bärande konstruktionen var tvungen att finnas i underdelen av stolen för att ge den luftigheten och enkelhet jag ville uppnå. Jag ville samtidigt få upp mockupen snabbt vilket hamnade i motsättning. Det blev många dagar av att ta ut vinklar som uppstod i mötena mellan rören. Eftersom konstruktion inte är min starka sida fick jag förlita mig på att metallverkstans tekniker visste hur konstruktionen på enklast och på "bästa" sätt skulle lösas.

Här hade jag en grundstruktur, en konstruktion som jag kunde experimentera med. Jag köpte in många olika varianter av tråd, rep och vajer. Ett problem som uppstod var att fixera repen eftersom de hela tiden vill dra mot ett centrum. Jag använde mig av slangklämmor för att fixera repen. Slagklämmorna var kanske inte det mest ideala ur estetisk synpunkt, men efter många besök på diverse beslagsbutiker fann jag ändå att det var det enda alternativet om jag inte skulle tillverka egna beslag. Från början var min tanke att trä ett långt rep genom hela konstruktionen vilket jag också vid flera tillfällen försökte, det skulle vara den optimala lösningen i en slutprodukt. Men 70 meter rep blev för svårt att kontrollera så jag beslöt av tidskäl och frustration att dela upp repet i mindre bitar för att bättre kontrollera spänningen.

Nu kunde jag provsitta stolen och det fungerade förvånansvärt bra. Jag använde mig av en båtvajer. Jag var ännu inte nöjd med stukturen och knutpunkterna på repet men i och med grundformen kunde jag placera ytterligare knutpunkter mellan de befintliga.

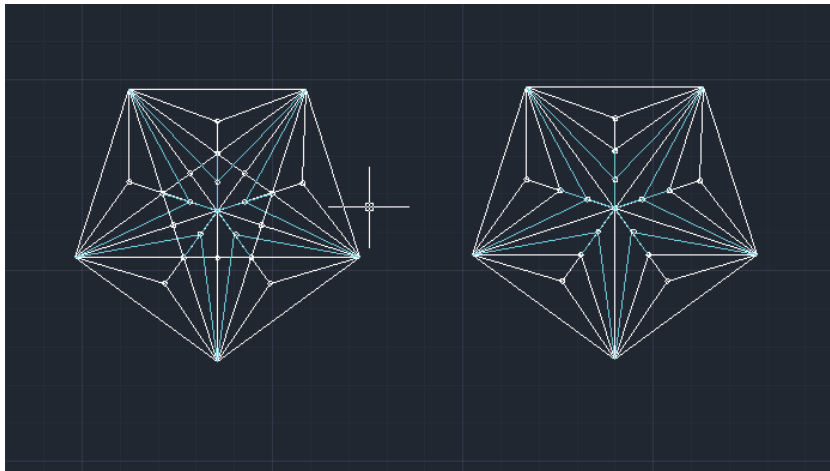

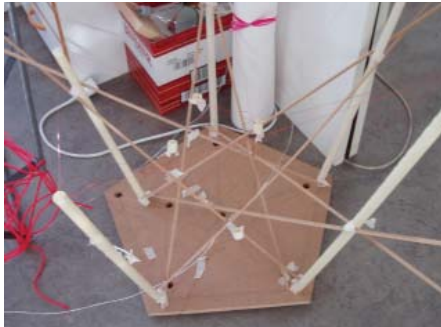
Jag gjorde även modeller i sketchup för att tydligare få en bild om hur foten och stommen skulle se ut samt olika konstellationer av repen.

Nu började jag med slutprodukten. Jag ville lösa upp formen mer och genom att arbeta med en ny konstruktion i underredet kunde jag få bort mittpunkten som fanns i den tidigare mockupkonstruktionen. Den bästa och elegantaste lösningen var att arbeta med en konstruktion i form av ett pentagram. Problemet var bara att inte låta symboliken ta överhand i stolens uttryck. Lösningen på det var att bryta upp formen genom att placera om vissa stålrör i en annan riktning som bilderna beskriver.

Jag ville gärna använda mig av stålslåsar i slutprodukten för jag tyckte den harmoniserade bra med stolens stomme. Problemet var att stålslåsarna var svårbehandlade och jag uppnådde aldrig det resultat jag önskade. Under projektets sista dagar köpte jag en ny tunnare nylontråd för att kunna uppnå den precision jag önskade.

Olika konstellationer av repets möten

Studie över placeringen av metallstagen

Den slutgiltiga stolen tar form

tre stulna dagar

RESULTAT OCH SLUTSATSER

Gestaltning av kollektionen

Kollektionen skulle jag beskriva som en inblick i projektets viktigaste delar. Kollektionen består av fem delar. Den är stark präglad av de grundord jag inledningsvis använde för att beskriva projektet. De föremål som slutligen blev en del av kollektionen var;

1 Grundformen - Pentagonen, som legat grund för hela projektet och som representerar sittytan på stolen.

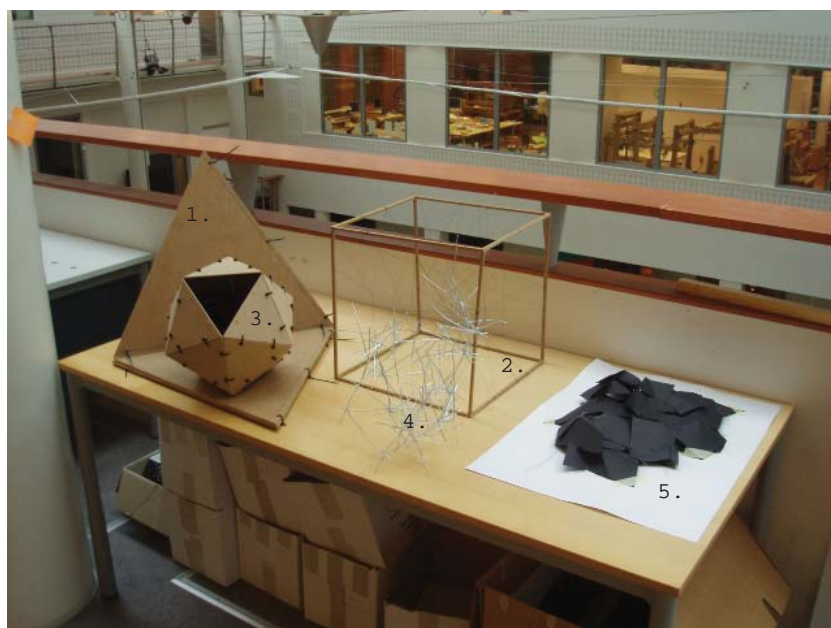
2 Kuben, som representerar trådarna och det sköra uttrycket jag ville uppnå.

3 Klustret, sammansättningarna av trianglar, vilka representerar den tidigare tänkta sitsen i tyg och hur den skulle framställas, ett av de element som jag senare valde bort men som jag tycker är en viktig del att framhäva.

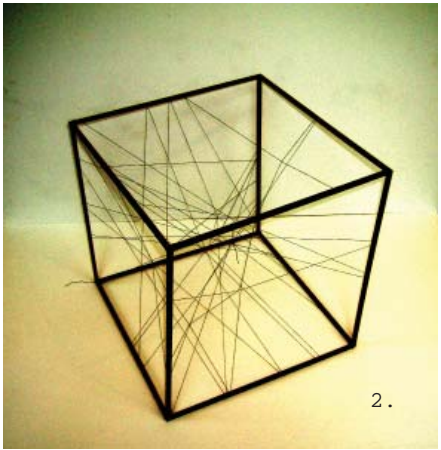
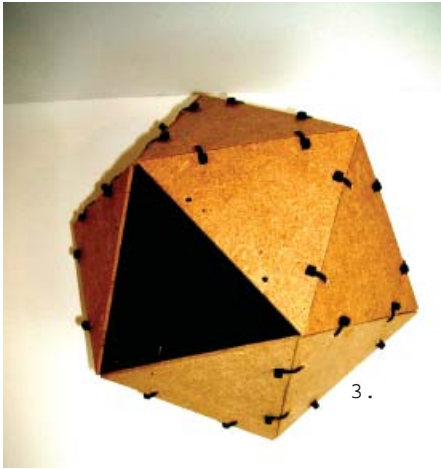
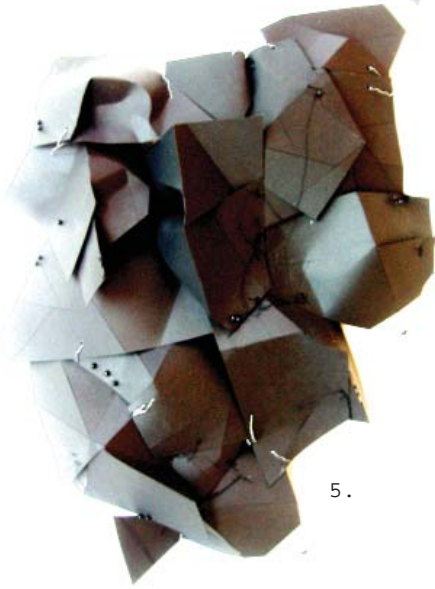
4 Virrvarr, en tidig idé om stolens stomme samt metallen som blev stolen huvudsakliga material.

5 Materialsammansättning, den svarta odefinierade ytan sammansatt av diverse tekniker, säger mycket om både uttrycket jag ville uppnå och de olika materialen som skulle samspela med varandra.

Jag valde av olika anledningar att vänta med att slutföra kollektionen som en av de sista delarna i projektet. Den främsta, en rädsla för att sätta ner foten. En annan anledning var att jag hade en så pass klar bild om hur den i slutänden skulle gestaltas och därför istället fokusera på att slutföra stolen. Då jag avslutat arbetet ser jag kollektionen som en moodboard gestaltad i 3d, ett verktyg eller sätt att ge betraktaren en bättre inblick i arbetets process.

kollektionen

Stolen Leda

En bit in i projektet fick stolen sitt namn; Leda. Leda är ett namn med en mängd betydelser. Det primära jag syftade på i namnet var att leda något, tråden som leds genom rören, en rörelse. Jag syftade också på leda som i avsmak/motvilja, dels genom mitt eget arbete som många gånger var frustrerade med alla trådar som skulle spännas samt i formspråket som ifrågasätter en konventionell sittupplevelse. Namnets olika betydelser öppnar upp för tolkning.

Leda blev en stol på många sätt olik andra stolar. Jag tycker att jag på flera sätt lyckas förmedla de grundvärderingar och målsättningar projektet startade i.

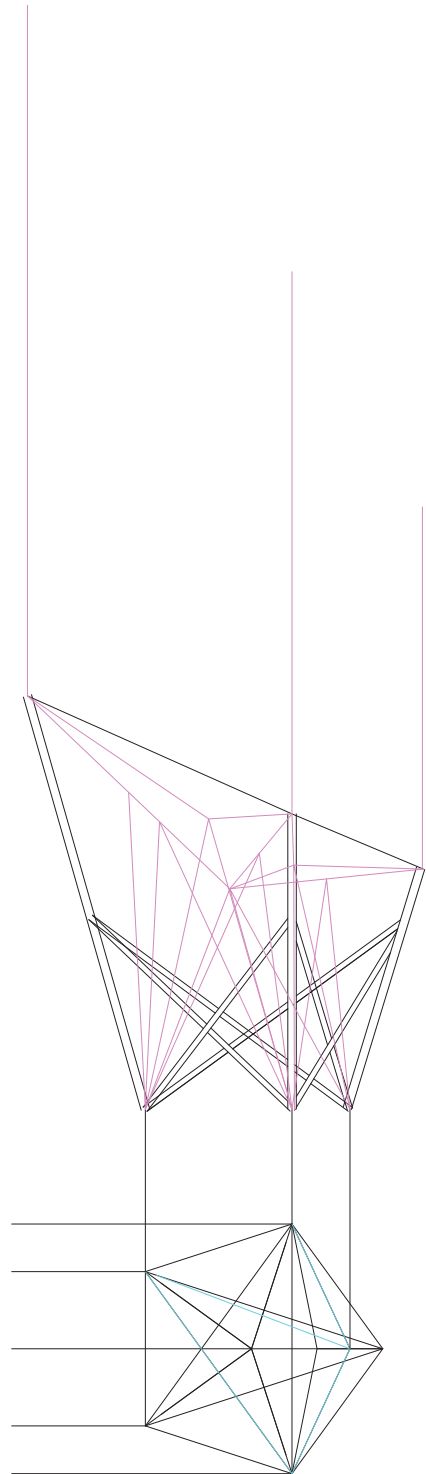
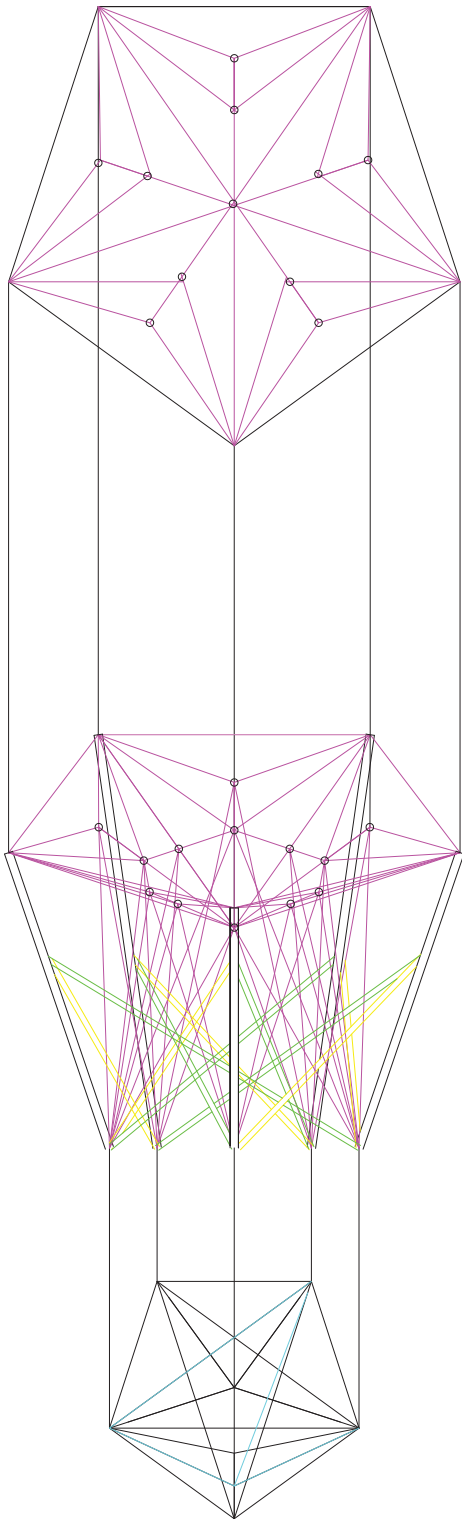
Komfort och ergonomi fick göra avkall för uttryck och estetik. Det var en fråga som jag vid många tillfällen brottades med, men jag beslöt mig ändå vara så trogen mina grundvärden. Jag ser slutresultat som en bra avvägning mellan en ifrågasättande gestalt och en produkt som skulle passa in i ett mer konventionellt sammanhang. Leda är för mig en stol med stort potential att öppna upp för diskussioner i flera frågeställningar. Vad är en stol? Vad behöver ingå i en stol? De stora frågorna behandlas just av anledningen att det i första hand är en stol *och något mer*. Det är just detta "mer" som är intressant och som jag tror öppnar upp för tolkning.

Resultatet är på många sätt överraskande i förhållande till hur jag startade projektet. Min ursprungsbild var så stark att jag inte kunnat ana att slutprodukten ser ut som den gör. Leda är för mig lika mycket en stol som ett konstverk. Valet av de slutgiltiga beståndsdelarna har handlat om att komma så nära mina ursprungstankar som möjlig men har samtidigt formats av material och teknik som jag stött på under arbetets gång.

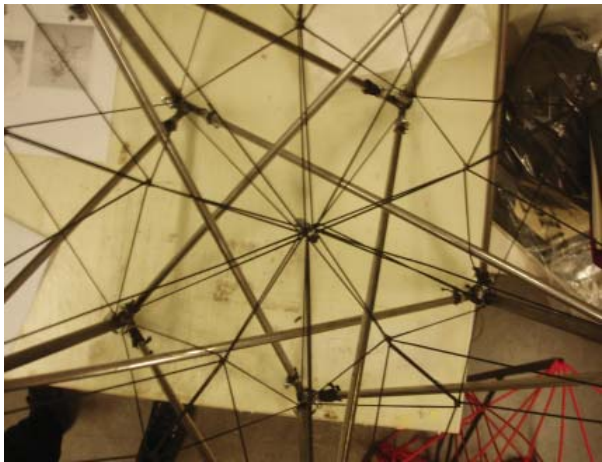
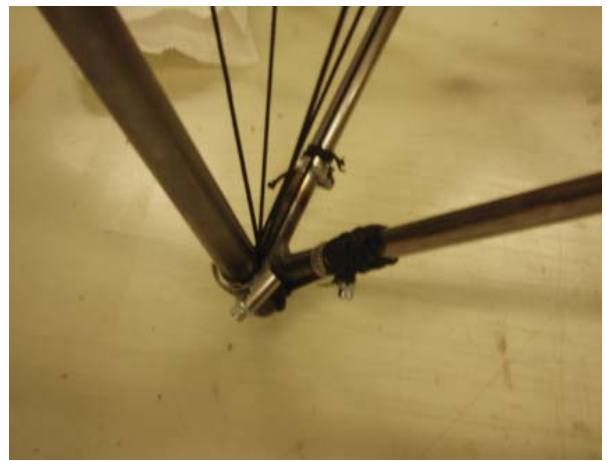
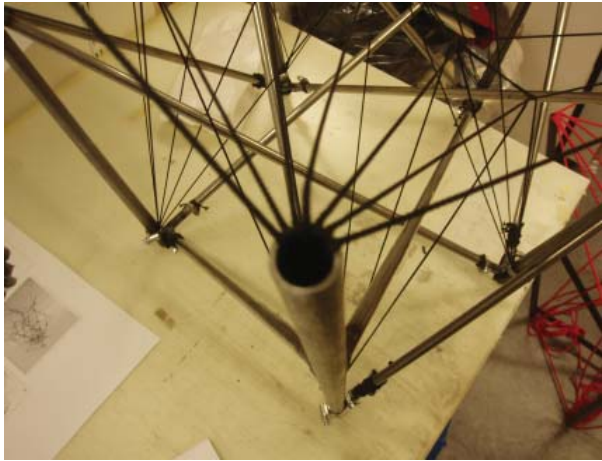
Leda har två huvudsakliga delar; stommen i metall och tråden som löper genom stommens rör.

Som jag beskriver i den genomförande delen såg stommen annorlunda ut i tidigare skeden. Utmaningen var att skapa en konstruktion som gav ett samspel med sittytan men som ändå var en egen del.

Den svarta tråden var inte mitt första val av beklädnad eller sitts men ändå det material som i slutänden var det bästa valet under alla omständigheter. Jag provade tidigare med andra typer av rep och vajer. Repen som jag använde var bl.a. en röd båtlina som på många sätt var ett bra material, men jag uppnådde aldrig den finish eller det uttryck som jag önskade. Jag såg tjockleken på det röda repet som ett bra alternativ till framtida versioner av stolen. Stålvajern var ett annat material som jag försökte använda och som till en början var väldigt lovande i dess stuktur och känsla. Det stora problemet var att spänna vajern. Den gick aldrig att fixera fullt ut med de verktyg jag använde. Med den svarta polyestertråden hade jag bättre kontroll över spänningen eftersom den var betydligt mycket tunnare och följsammare än övriga alternativ. Färgen harmoniserade också bättre till den råa metallstommen.

Slutsatser

Då jag ser på projektets alla beståndsdelar upplever jag inte den sista stolen som den slutgiltiga produkten. Resultatet är snarare kombinationen av alla produkter som projektet resulterat i. De två stolarna, tillsammans med kollektionen utgör arbetet. De kompletterar varandra genom sitt sammanhållna uttryck men innehåller också olika delar/material som kompletterar varandra. De är prototyper som ger en hint om hur en slutprodukt kan gestaltas.

Jag efterstävade att skapa en stol som gav starka intryck hos betraktaren/användaren. Det är svårt att svara på den frågan eftersom den aldrig varit i kontakt med någon större publik. Men när jag hört mig för har jag ändå kunnat urskilja en del synpunkter. Det är stol som väcker ett antal frågor. Går det att sitta på den? Vad tänkte du här? Vad är det, en stol?

Jag måste säga att jag är mycket nöjd med resultatet. En bra avvägning av en stols grundfunktion och samtidigt ett unikt och spännande uttryck. Jag har konsekvent behandlat alla steg i designprocessen med ett resultat över min egen förväntan.

Vad är estetik?

Den stora frågan som jag skulle behandla blev bara påbörjad. Istället funderade frågeställningen som en inspirationskälla.

Vad är estetik, utan en kontext? Det är en fråga som inte har något svar i en konkret bemärkelse. Jag visste det innerst inne, därav intresset. Det är en fråga som går att spekulera i all oändlighet. Estetik kan inte skiljas från något annat begrepp, den finns där i allt, den är en del av funktionen och allt annat. Men jag har ändå efter att behandlat frågan fått bättre förståelse för mina val i gestaltningsprocessen. Alla val säger något, refererar till något, ofta vet vi vad men inte alltid.

Frågeställningen är olöst men berikade projektet enormt. Jag har inte kommit till någon slutsats, istället öppnat dörrar till nya tankar.

Reflektioner

Jag kan se på arbetsprocessen på olika sätt och jag är överlag mycket nöjd med mitt arbete.

De punkter där arbetet kan ses mindre lyckat är dels frågeställningens brädd. Jag ser det inte som en nackdel ur mitt perspektiv men jag kan ana att frågeställningen ur en betaraktares perspektiv kan verka otydlig.

Min målsättning var att skapa en slutprodukt i form av stol. Istället finns nu två prototyper som på många sätt är lika men ändå olika och kompletterar varandra. De två prototyperna och kollektionen blev slutresultatet.

Jag har en mängd olika bortvald alternativ av tankar och material som jag kommer att ha stor användning för i kommande projekt. Jag känner mig varken färdig med min ursprungsform pentagonen eller frågeställningen angående estetikens påverkan.

Källförteckning

Bale, Kjersti (2010). *Estetik: en introduktion*. Göteborg: Daidalos

Boström, Hans-Olof (red.) (2000). *Tolv begrepp inom de estetiska vetenskaperna*. Stockholm: Carlsson

Brunius, Teddy (1970). *Elementär estetik: en inledning till studierna*. 2. uppl. Stockholm: Utbildningförl.

Brunius, Teddy (1986). *Estetik förr och nu*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Ståhl, Lars-Henrik (1996). *Tre texter om förskjutningens estetik. Den utpekande gesten*. Diss. Lund : Univ

	januari										februari									
	v.5					v.6					v.7					v.8				
	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f
Att göra																				
uppstart, efterforska kärnvälden bestämma stuktur																				
modellbygge skissarbete																				
vara konkret jobba i fullskala med stolen samt med öviga element																				
skriya rapprot																				
handledning																				

12.00	februari										mars									
	v.8					v.9					v.10					v.11				
	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f
nsrap a" 05 ina																				

12.00	mars										april									
	v.10					v.11					v.12					v.13				
	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f

12.00	april														
	v.12					v.13					v.14				
	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f	m	t	o	t	f